

Čudoviti svet Julijskih Alp

(SEMINARSKA NALOGA)

POVZETEK SEMINARSKE NALOGE

Julijske Alpe pokrivajo skoraj celotni severozahodni del Slovenije. Na severu jih omejuje Zgornja Savska dolina, nekoliko nižje, na vzhodu Kanalska dolina in Dolina Bele, kjer počasi prehajajo v Ljubljansko kotlino. Na jugu se stikajo z Beneškim visokogorjem, na jugozahodu pa s Selško dolino. Večina Julijskih Alp pokriva Triglavski narodni park.

Milo podnebje, bujno in raznoliko rastlinstvo ter živalstvo, privablja iz leta v leto vedno več turistov. Zanimivi so ogledi dolin, katere peljejo v osrčje Julijcev ter njihovo starodavno kulturo; raznih vrhov, s katerih so čudoviti razgledi; za izkušene planince pa ponujajo zahtevne in težavne poti.

Poleg razgledov in čudovitih vrhov, tečejo po Alpah bistro modro zelene reke, katere ponujajo veliko možnosti za rekreacijo.

V Julijskih Alpah leži tudi najvišji vrh Slovenije, Triglav, najbolj obiskana točka Triglavskega narodnega parka, obenem pa simbol slovenskega naroda.

KAZALO VSEBINE

POVZETEK SEMINARSKE NALOGE.....	2
1. ZNAČILNOSTI JULIJSKIH ALP.....	6
1.1 SPLOŠNO.....	6
1.2 PODNEBJE.....	6
1.3 TLA.....	7
1.4 RASTLINSTVO.....	7
1.6 PREBIVALSTVO in GOSPODARSTVO.....	8
1.7 VASI.....	9
1.8 VODOVJE.....	9
1.9 JULIUS KUGIY.....	9
2. ZGORNJA SAVSKA DOLINA.....	10
2.1 PRELAZ VRŠIČ.....	10
2.2 PLANICA.....	10
2.3 KANALSKA DOLINA in DOLINA BELE.....	11
3. BLED.....	11
4. BOHINJ.....	12
4.1 POKLJUKA.....	13
4.2 ŠTIRJE SRČNI MOŽJE PRVIČ NA TRIGLAVU.....	13
.....	14
4.3FUŽINSKE PLANINE.....	14
4.4 SLAP SAVICA.....	14
4.5 KOMNA in BOGATIN.....	15
5. DOLINA TRIGLAVSKIH JEZER.....	15
6. SOŠKI DEL JULIJSKIH ALP.....	16
6.1 SEVERNO POSOČJE.....	16
6.3 JUŽNO POSOČJE.....	17
6.4 SOČA.....	18
7. KRALJ TRIGLAV.....	18
7.1 TRIGLAVSKI LEDENIK.....	19
STVARNO KAZALO.....	19
VIRI IN LITERATURA.....	20
POVZETEK SEMINARSKE NALOGE.....	2
1. ZNAČILNOSTI JULIJSKIH ALP.....	6
1.1 SPLOŠNO.....	6
1.2 PODNEBJE.....	6
1.3 TLA.....	7
1.4 RASTLINSTVO.....	7
1.6 PREBIVALSTVO in GOSPODARSTVO.....	8
1.7 VASI.....	9
1.8 VODOVJE.....	9
1.9 JULIUS KUGIY.....	9
2. ZGORNJA SAVSKA DOLINA.....	10
2.1 PRELAZ VRŠIČ.....	10
2.2 PLANICA.....	10
2.3 KANALSKA DOLINA in DOLINA BELE.....	11
3. BLED.....	11
4. BOHINJ.....	12

Seminarska naloga: »Čudovit svet Julijskih Alp«

4.1 POKLJUKA.....	13
4.2 ŠTIRJE SRÈNI MOŽJE PRVIÈ NA TRIGLAVU.....	13
4.3FUŽINSKE PLANINE.....	14
4.4 SLAP SAVICA.....	14
4.5 KOMNA in BOGATIN.....	15
5. DOLINA TRIGLAVSKIH JEZER.....	15
6. SOŠKI DEL JULIJSKIH ALP.....	16
6.1 SEVERNO POSOÈJE.....	16
6.3 JUŽNO POSOÈJE.....	17
6.4 SOÈA.....	18
7. KRALJ TRIGLAV.....	18
7.1 TRIGLAVSKI LEDENIK.....	19
STVARNO KAZALO.....	19
VIRI IN LITERATURA.....	20

KAZALO SLIK, TABEL, GRAF

Slika 1: Planica.....	10
Slika 2: Bled.....	12
Slika 3: Soteska Vintgar.....	12
Slika 4: Spomenik štirim možem.....	14
Slika 5: Slap Savica.....	15
Slika 6: Jezero v Ledvici z viharnikom.....	16
Slika 7: Aljažev stolp na Triglavu.....	18
Slika 8: Ledenik.....	19
Graf 1: Letna količina padavin na Kredarici.....	5
Tabela 1: Razložitev grafa.....	7
Tabela 1: Razložitev grafa.....	6

1. ZNAČILNOSTI JULIJSKIH ALP

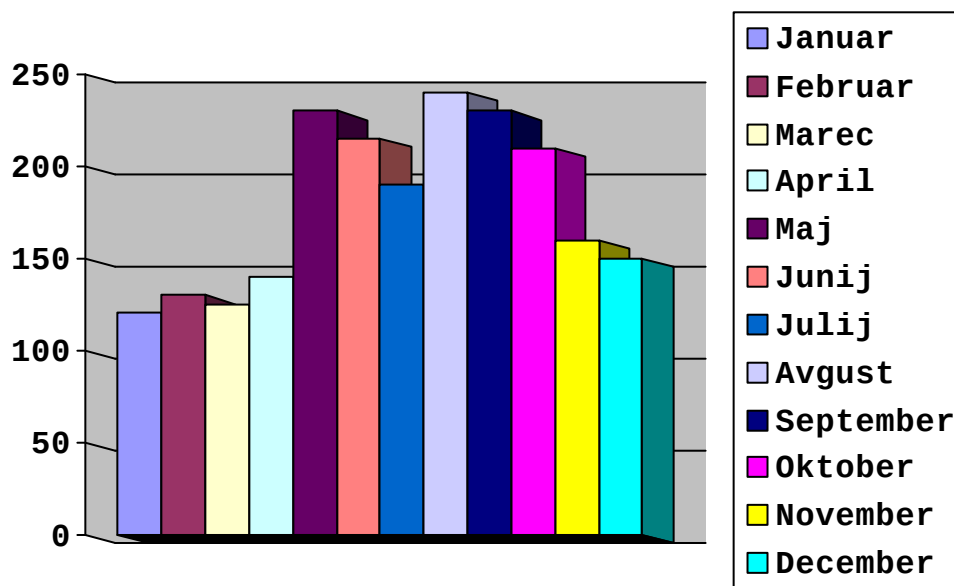
1.1 SPLOŠNO

Ležijo v severozahodnem delu Slovenije. Svetli in nazobčani gorski vrhovi in grebeni, ki presegajo 2000m, se predvsem na severnih straneh vzpenjajo iz dolin z veličastnimi stenami. Jugovzhodni del Julijcev se zaključuje s širokimi, večinoma nad 1000m visokimi planotami-gorski podi. Planote se začenjajo ob meji z Italijo na Kaninu, obsegajo Triglavske pode in Komno v osrčju Julijcev, ter nekaj nižje, močno gozdnate planote Mežaklo, Pokljuko in Jelovico. Med dolinami, ki se zajedajo v Julijce izstopajo tri : Globoka zgornja Soška dolina s Trento in Koritnico; široka gorska kotlina Bohinj (ledeniško jezero) in koritasta zgornja Savska ali Jeseniška dolina, ki ima več stranskih dolin. Večina Julijskih Alp pokriva Triglavski narodni park.

1.2 PODNEBJE

Podnebje je kot v drugih gorah tudi tukaj gorsko. Zanj so značilne dolge zime in kratka poletja. Površje je skozi leto pokrito z ledom in snegom. Padavine so tukaj pogoste, saj letno pade okoli 3000mm padavin. Tukaj stalno piha veter. Najpogostejši je fen, ki pozimi piha z juga.

Za nižje dele, kotline in rečne doline je značilno, da se v poletnih mesecih močno ogrejejo, pozimi pa ohladijo. Včasih pa je v kotlinah večji mraz, kot v višjih legah nad njimi. To imenujemo TOPLOTNI PREOBRAT. Povprečna temperatura v kotlinah alpskega sveta je okrog 10°C.

Graf 1: Letna količina padavin na Kredarici

V januarju pade na Kredarici 120mm padavin, februarju 130 mm, marcu 125 mm, aprilu 140 mm, maju 230mm (zaradi taljenja snega in ledenikov), juniju 215mm, juliju 190mm, avgustu 240mm, septembru 230mm, oktobru 210mm, novembru 160mm in decembru 150mm.
--

Tabela 1: Razložitev grafa

1.3 TLA

Julijske Alpe so zgrajene predvsem iz apnenca in dolomita, zato so kraški pojavi tukaj izraziti. Tu najdemo zelo zanimive, a težko dostopne jame - Ploška jama nad Tolminom, Triglavsko brezno na Pršivcu v Bohinju. Zaradi kraške narave so površinske vode redke, tudi jezer je malo in so majhna.

Naše gore so prava zakladnica različnih skrivnosti. Naj zanimivejši in najstarejši so fosili ali okamnine. Med večjimi, s prostim očesom vidni fosili, so školjke megalodnti ali srčanke, kateri so vidni le njihovi srčasti prerezi.

Srednji najvišji pas je zgrajen predvsem iz metamorfnih kamnin in iz odpadnega granita. Gorotvorne sile so Alpe nagubale v obdobju kvartar in jih v obliki velikih plošč ali lusk potisnile v različne smeri. V dolini Triglavskih jezer najdemo tudi jurski apnenec, ki ga prepoznamo po rdečkasti barvi.

Alpe so preoblikovali ledeniki. V Bohinju, tik pred jezerom je prečno postavljen nasip, ki ga cesta deli na dva dela. Tu je bil ledenik, ki je v nekem obdobju segal do tega kraja in je pod seboj pustil vso gradivo, ki ga je nosil s seboj.

1.4 RASTLINSTVO

V dolinah prevladuje bukovje, najbolj pogosta je gozdna združba bukve in trilitne vetrnice. Z naraščajočo nadmorsko višino bukev postopoma namešča smreka, ki lahko prevlada v čistih smrekovih sestojih. Večina takšnih gozdov je v Triglavskem narodnem parku posledica posebnih razmer, kot so mrazišča ali lega ob gozdni meji. Prevladovanje smreke je pogosto povezano tudi z izsekavanjem bukev (npr. Pokljuka, zaradi oglarjenja).

Južna pobočja kažejo v nižjih legah povsem drugačno podobo, saj jih prerašča toploljubna rastlinstva. Kaj hitro ga spoznamo po značilnih predstavnikih: črnemu gabrovcu in malem jesenu. Večji termofilni sestoji so na Komarči, Južnih pobočjih Pršivca in Studorja v Bohinju in v Soški dolini, kjer je ob reki navzgor opazen vpliv Sredozemlja.

V višjih legah nad gozdno mejo so obsežni sestoji ruševja, med katerim uspeva macesen. Nad ruševjem je svet alpskih trat: to so najobsežnejša naravna travišča na Slovenskem. Zaradi vegetacijske dobe, ki je tu zelo kratka, so alpske trate v zgodnjem poletju najbolj pisane,

Seminarska naloga: »Čudovit svet Julijskih Alp«

takrat zacveti modri svišč, dehteče murke, več vrst ušivcev, velecvetno sončece, vedno zeleni Saš, ki je tu najbolj pogost, repuš,...

V kotanjah med 2000m in 2200m, tam kjer je se najdlje zadrži sneg, se je razvila najmanjša lesena rastlina zelena vrba. Večkrat naletimo tudi na hoppejev griževec.

Poseben tip življenjskega okolja so skalne razpoke. Najdemo jih od nižin, do najvišjih vrhov. Za njih so značilne predalpsko prstnikovje, prepadne stene krasijo tudi avrikelj, rumeno milje, različni sršaji, ... Za višje lege pa so značilni culsijev prstnik, Zoisova zvončnica, triglavska roža, triglavska neboglasnica, ...

Podobno kot skalne razpoke so po vsej višini razporejena tudi melišča. Meliščne rastline so še posebej prilagojene na rast v gibljivem grušču. Po št. vrst so revna, zaradi živobarvnih cvetov in njihovega prijetnega vonja pa so zelo privlačna (julijski mak, alpska madranščica, ...)

Posebnost so rastline poimenovane po Julijskih Alpah: Triglavski svišč, triglavski dimek, planika, ...

1.5 ŽIVALSTVO

Živali opazujemo težje kot rastline, zlasti ker se umikajo pred človekom. Tako na običajnih planinskih potepih od ptičev le redko naletite na velikega petelina, ruševca ali skalnega plezalčka.

Med sesalce so najbolj znani gamsi, čeprav so jih bolezní v zadnjem desetletju precej zdesetkale. Za planinskega zajca, kuno zlatico in malo podlasico je treba imeti precej sreče, potrpljenja in znanja. Tu lahko srečamo tudi rjavega medveda, ki se od časa do časa priklati z juga.

Dvoživke predstavlja črni ali planinski močerad, ki se na površju pojavi, ko je dovolj vlažno. Njegov sorodnik je planinski pupek, ki ga najdemo na dnu večjih stalnih mlak in jezerc.

Med ribami je najbolj znana soška postrv, ki je omejena na Sočo s pritoki.

V TNP živita tudi dva strupena plazilca, gad, ki ga najdemo predvsem v visokogorju, kamor ga je izrinil uspešnejši modras.

Na območju parka najdemo še svizce (izumrli med ledenima dobama), alpski kozorog (v 17.st. iztrebil človek), ki so jih (zaradi izumrtja) sedaj ponovno naselili.

1.6 PREBIVALSTVO in GOSPODARSTVO

Človek je že v preteklosti prilagodil gorski svet sebi v korist, s tem je izkrčil vse tiste dele površja, ki je bilo manj strmo in bolj ravno. Ker je za živino vedno primanjkovalo krme so kosili marsikje v težko dostopnih strminah, tako da so se kosci nad prepadi privezali na močno vrv.

Zanimivo, da so se ljudje najprej poselili v gorskem svetu(saj jim je nudil zatočišče).

Strnjena vaška naselja segajo do 1000 m, nad to višino pa so samo še samotne kmetije.

Ljudje se tu ukvarjajo s kmetijstvom in sicer z živinorejo, poljedelstvom in gozdarstvom. Tukaj je zelo pomemben turizem, ki je pozimi in poleti.

1.7 VASI

Vasi so stale na sončni strani dolin in pobočij, kajti gore lahko pozimi več mesecev dolgo mečejo svoje sence. naj več vasi je na prehodu iz ravnega bolj strmi svet, na prehodih iz polj v gozd. Redkokdaj pa so stale v dolini, ker so bile precej mokrotne.

Alpske kmečke hiše so večinoma precej velike, kajti nekoč so pod isto streho imeli hlev, shrambe in seno. Zanja so značilni leseni balkoni na čelni ali bočni strani hiš. Na strehi so imeli majhne zvone, s katerimi so klicali delavce domov. Na pročelju imajo pogosto stare freske in bogato okrašene lesene balkone.

V parku je 24 naselij, v njih živi okoli 2200 stalnih prebivalcev.

1.8 VODOVJE

V Alpah so se ohranila nekatera visokogorska jezera, ki so nastala v ledeniških kotanjah. Te so: Sedmera jezera, Krnsko jezero, Kriška jezera. Jezera so nastala v tektonsko ledeniško zaznamovanih kotanjah: Blejsko in Bohinjsko jezero. Reke in potoki so privlačni ne samo za izkoriščanje vodne sile, temveč tudi za turizem.

1.9 JULIUS KUGIY

Julius Kugiy nam je dal največ na listu zapisanih besed o Julijskih Alpah. Rojen je bil leta 1858 in je odraščal v premožni družini. V gore so ga spravile tamkajšnje cvetlice. Z velikim veseljem je rad hodil v planine. Že leta 1875 je prvič stal na Triglavu. S približno 50 novimi potmi je postal odkrivalec Julijcev. Delo glasba in gore je naslov ene izmed njegovih knjig in to je bilo tudi vodilo njegovega polnega življenja. Njegov spomenik stoji nad prvo trentsko serpentino vršiške ceste. Ozira se k svojemu ljubljenu Jalovcu.

2. ZGORNJA SAVSKA DOLINA

2.1 PRELAZ VRŠIČ

Vožnja čez prelaz Vršič je v lepem vremenu izredno doživetje. Fotografi najdejo tod enkratne motive posebno sredi oktobra, ko žarijo macesni rumeno in so skalne stene že oprhane s snegom. Poleg lepega razgleda je tu izhodišče prelepih tur.

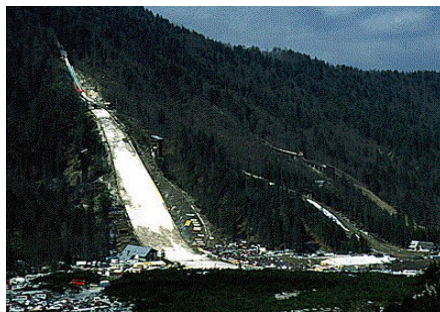
Na severu omejuje V. Julijce in dolina zg. toka reke Save (Sava Dolinka), njena voda je pri izviru še izredno čista.

Razmeroma široka dolina Save se na Z nadaljuje proti Trbižu v Dolino Belega potoka, kamor se izteka tudi voda iz Mangartskih oziroma Belopeških jezer. Stranske doline, ki se odpirajo od Belega potoka in reke Save proti jugu, vodijo naravnost v osrčje J. Alp. Te so : Vrata, Kot in Krma.

Največje turistično ob Zg. Savi Dolinki je Kranjska Gora, ki slavi po (znanih) smučiščih, kjer lahko obiščete Kekca v Kekčevi deželi.

2.2 PLANICA

Med razvodju med Savo Dolinko in Belim potokom, leži vas Rateče. Vas je vredna ogleda, saj ima lepe stare kmečke hiše, njihovi prebivalci pa ob prazničnih priložnostih razkazujejo svoje zanimive noše. V poseben okras je cerkva sv. Duha. Pri Ratečah se odcepi cesta proti jugu v dolino Planica, ki je znana predvsem po več skakalnicah za smučarske skoke in polete. Pozimi dolina privablja tudi s prijetnimi tekaškimi progami. Za Planico se dviga mogočni Jalovec, Ponce in Špik.

Slika 1: Planica

2.3 KANALSKA DOLINA in DOLINA BELE

Dolini ležita na severu J. Alp. Iz njiju vodijo znane doline v osrčje J. Alp: dolina Dunja, Reklanica in Rezija. Po teh dveh dolinah je pred dva tisoč leti tekla pomembna trgovska pot. Po tej dolini teče čista, ledeno mrzla voda. Ob tej reki stojijo zanimive staroselske vasi: Trbiž, ki izhaja že iz rimskih časov, Ovčja vas slovi po velikih čredah ovac, Ukve, Naborje, Tablja in nato dolina Dunja.

3. BLED

V neposredni bližini sotočja Save Dolinke in Save Bohinjke leži Bled. Bled so vrata v J. Alpe in Bohinj.

Nastal je pred p V neposredni bližini sotočja Save Dolinke in Save Bohinjke leži Bled. Bled so vrata v J. Alpe in Bohinj. Bled je majhno jezero, sredi katerega je cerkev. 14000 leti, ko je voda zalila kotanjo, iz katere se je umaknil ledenik. Bilo je večje in 2-krat globlje kot danes. Voda se poleti segreje do 24°C in jo ohrani do jeseni. V bolj mrzlih zimah pa jezero zamrzne. Blizu jezera je termalni vrelec, zajet v pokritih bazenih dveh hotelov.

Sredi jezera stoji majhen otoček na katerem stoji cerkev Marijinega vnebovzetja (tudi Cerkev ljube Gospe ali Marijina cerkev).

Cerkev je bogata z gotskimi freskami in stranskimi oltarji ter njihovimi starimi kipi, a bolj kot to ljudi privablja na otok oglašanje zvonov, ki ti ob potegu za vrv izpolnijo skrito željo.

Poleg naravne lepote je Bled tudi zgodovinsko bogat. Najstarejši človeški sledovi segajo v obdobje mlajšega paleolitika. Nepretrgano naselitev dokazujejo številni uporabni in okrasni predmeti iz bronaste in železne dobe. Poleg raznih predmetov iz preteklosti stoji na vrhu skalnega osamelca, 139m nad gladino, Blejski grad, ki sodi med starejše spomenike.

Vse to in še več privablja Bled turiste skozi vso leto.

Med najbolj priljubljene sprehajalne poti na Bledu, sodita sprehajališče okrog jezera in vzpon na griče, ki obrobujajo jezero. Čudoviti razgled se ponuja z vzpetin Osojnica in Storža.

Slika 2: Bled

3.1 VINTGAR

Na dnu alpskih dolin izvirajo naše alpske reke. Nato tečejo po strmih grapah ali pa po skalnatem dnu doline.

Ena izmed znanih sotesk je Vintgar, ki leži v Triglavskem narodnem parku. Vodnat odtok ledenodobnega jezera nad planotama Mežakla in Pokljuka si je izdolbel slikovito 1600 m dolgo sotesko, po kateri teče reka Radovna. Soteska je najčudovitejša spomladi, ko drevesa komaj nežno ozelenijo in jeseni, ko ustvarja zlato rumeno listje ljubko nasprotje temnemu skalovju. Na koncu soteske prosto pada slap Šum.

Slika 3: Soteska Vintgar

4. BOHINJ

Bohinj obsega dolino Save Bohinjke z gorami in stranskimi dolinami. Jezero leži 525m nad morjem in je največje stalno jezero na Slovenskem. Zaradi sončne lege in razmeroma zloženih pobočij, primernih za poselitev, segajo kulturne korenine že v železno dobo. Dolga pristnost človeka odseva v značilni kulturni krajini in arhitekturi. Posebnost je dovršen pašno - košni sistem planšarstva s planinami, ki so segale do 1700m visoko. Sena za živali je v dolini bilo dovolj za vso zimo. Da pa jim ne bi dež zmočil sena, so si omislili kozolce, vendar ne kakršnega koli. Ti kozolci so bili zelo posebni v vsej Evropi. Imenovali so se "topljarji".

Za Bohinj so značilni izraziti sledovi zadnje poledenitve, predvsem ledeniško preoblikovana pobočja nad Bohinjskim jezerom, jezero samo, razna ledeniška vrata med Studorjem in Rudnico ter ledeniški nanosi v Ukancu, med Ribčevim Lazom in Staro Fužino.

Izlet okrog Bohinjskega jezera je v vsakem letnem času nepozabno doživetje. S tem, da je zaobjeto v Triglavskem narodnem parku, se ohranja njegova prvobitna narava.

4.1 POKLJUKA

V Julijskih Alpah prevladujejo strmi skalnati vrhovi, vendar obstajajo presenetljivo položna stran Julijcev. Ena izmed njih je zeli znana Pokljuka, ki leži na vzhodni strani Julijcev, med Savo Bohinjko, Radovno ter Komno in se dviga 1200m - 1500m visoko. Zaradi lege, obširnih gozdov, obilice gozdnih sadežev in možnosti za rekreacijo skozi vso leto je pogost cilj dopustnikov in izletnikov, a tudi izhodišče najudobnejšega dostopa na Triglav in vrhove v njihovi skupini. Snežna odeja se zaradi hladnega zraka obdrži od novembra do maja, omrežje gozdnih poti in cest, ki so speljane po planoti, je zelo primerno za sprehode ter pozimi za hojo in tek na smučeh.

Pokljuka je prvotno bila poraščena z bukovo - jalovim gozdom in alpsko smreko, a so ta gozd izsekali za oglje za številne fužine v Bohinju. Pri obnavljanju gozda so nasadili smreke, ki danes prevladujejo. Sredi teh gozdov so se razvila visoka barja, ki spadajo med najjužnejša v Evropi in vanje še ni močnejše posegla človeška roka. Največji sta Šijec in Veliko Blejsko barje. Tu je mogoče najti poleg rušja, tudi šotnega mahu, vresic in tudi nekatere botanične redkosti. Poleg barij najdemo tu tudi več jam in brezen, najbolj znano je Brezno pri Medvedovi .

Na obrobju ogromnih gozdov, pa tudi sredi njih so prostorne planine na katerih pasejo predvsem govedo. Zaradi posameznega planšarstva so nastala ponekod cela pastirska naselja. Lepi, stari, z lesenimi skodlami kriti pastirski hrami niso samo hvaležen izletniški cilj fotografov, temveč so predvsem dragoceno izročilo kmečke kulture.

4.2 ŠTIRJE SRČNI MOŽJE PRVIČ NA TRIGLAVU

Prvič je človeška noga stopila na slovenskega očaka 26. avgusta 1778. Takrat še niso imeli prave planinske opreme, v gorah ni bilo dobrih steza, ne vsekanih stopinj ali napetih vrvi, nobene markacije ali kažipota; zato je bil takrat vzpon dostikrat težji kot danes. Kljub temu so se tistega avgustovskega dne trije Bohinjci, lovec Štefan Rožoč in rudarja Matija Kos ter Luka Korošec z

Seminarska naloga: »Čudovit svet Julijskih Alp«

Lovrencem Willomitzerjem, podali na našega očaka. Na njihov spomin so jim v Bohinju postavili spomenik.

Slika 4: Spomenik štirim možem

4.3FUŽINSKE PLANINE

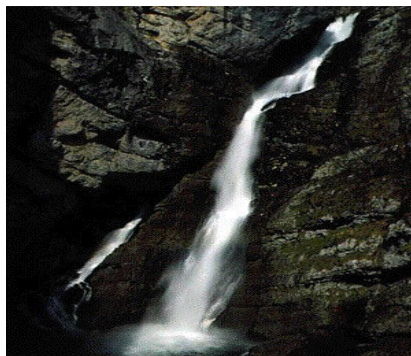
”Tukaj je doma samota” je zapisal Julius Kugy; za druge dele te planote velja danes ta stavek bolj kot kdaj koli prej.

Široka zakrasela planota v višini od 1500m do 2000m, slovi po idiličnih planšarskih zaselkih. Najvišji deli planote so večinoma skalnati, srednji travnati in porasli z razredčenim gozdom, nižji so gozdnati. V večjih kotanjah, suhih podoljih in na bregovih so ljudje oblikovali planinske pašnike. Značilne zgradbe na plašnih planinah so leseni hrami na ”kozah” ali na ”kobilah”. Spodnji povsem ali deloma z deskami zaprt prostor je bil namenjen živini. Zgoraj je bilo pastirsko bivališče. Najpomembnejša oprema so bila ognjišča, ležišča, klopi in miza. Streha je bila dosledno pokrita s skodlami. Planšarski hrami so povečini razpršeni po kadunjah in se zato ubrano zlivajo z oblikovanostjo narave.

4.4 SLAP SAVICA

Med naravnimi znamenitostmi bohinjskega dela spada, poleg drugih slapov, zelo znani slap Savica. Njegova voda prihaja na dan iz Doline Triglavskih jezer z mogočnim kraškim izviro, ki nato prosto pada 51m visokem slapu v zeleno se lesketajočem tolmun.

Slap Savica spada med najbolj priljubljene izletniške točke v Julijskih Alpah. Pot do slapa je lepo urejena s številnimi stopnicami.

Slika 5: Slap Savica

4.5 KOMNA in BOGATIN

Komna je kraška planota s številnimi suhimi dolinami, ki so jih izdolbli potoki, ki so še tekli po površini. Z zakrasovanjem so se vodni tokovi prestavili v podzemlje, površje so razjedle kraške vrtače, kotličiči in brezna ter značilni kraški žlebiči, ki prepredajo gladke skale. Globoko v dolini Lapučnica na Komni je značilen temperaturni preobrat, ki vpliva na posebne vegetacijske razmere; na dnu uspeva le rušje, višje nad njim pa smrekov in macesnov gozd.

Bogatin je bil že v srednjem veku znan kot zlatonosna gora in prebivalci so tu preizkušali svojo srečo, a zaman. Mnogi še danes poizkušajo, a brez uspeha, saj duh Zlatoroga skrbno varuje svoj zaklad.

Divje razdrapano, nepregledno območje Komne je bilo izvir najlepše in najbolj znane pripovedke iz Julijskih Alp, pripovedke o Zlatorogu, belem divjem kozlu z zlatimi rogovi, ki varuje skrit zaklad.

5. DOLINA TRIGLAVSKIH JEZER

Dolina Triglavskih jezer sodi med naravna čuda celotnih Alp. Lepota doline, njena zanimiva geološka zgradba in njeno mnogovrstno rastlinstvo je spodbudilo mnoge ljudi da so najprej tu ustanovili (1.julij 1924) Triglavski narodni park z 1400ha zemljišča. Postopno se je park širil. Danes s površino 84 805ha obsega skoraj celoten slovenski del Julijskih Alp. Park je razdeljen na osrednje in robno območje, zanj pa veljata različna varstvena režima z različnimi stopnjami prepovedi. Za park velja stavek: Iz parka ne smemo ničesar odnašati in tudi nič prinesenega puščati v njem. Predvsem pa je treba ohranjati enkratni rastlinski svet v parku in "trgati" cvetje samo z fotoaparatom.

Obstoj doline z nič manj kot 7 jezer sicer z vodo siromašnem kraškem gorovju je pravi čudež. Poleg tega gre v resnici za osem jezer, katerim se ob taljenju snega pridruži še nekaj jezerc. Naravni čudež Triglavskih jezer je posledica njihove geološke zgradbe. Nastala je na plasteh starejšega, vododržnega jurskega apnenca. V dolini je tudi veliko fosilov.

Prvo jezero, Jezero pod Vršacem ali Jezero v Podstenju (1993m), ga prekriva led globoko v poletje. V tako negostoljubnem okolju lahko uspeva le malo rastlin. Nekoliko južneje od prvega jezera leži pod Zasavsko kočo na Prehodavcih Mlaka v Laštah, ki poleti pogosto presahne. Še nekaj južneje od tega je Drugo Triglavsko jezero, Rjavo jezero, ki je dolgo okrog 150m, široko ok.100m in globoko do 10m. Blizu je v ploski kotanji Zeleno jezero, ki je zaradi alg obarvano rahlo zeleno. Globoko je največ 2m. Bolj ko se spuščamo po dolini, več je cvetja, ki se na meliščih bojujejo za preživetje. Žareči cvetovi blazinasto rastočih rastlin v

kamnitih puščavah doline v nas spremljajo, dokler se pod steno in melišči ne pojavi četrto jezero - Ledvica z dolžino 300, širino 120 in globino 15 metrov, je največje in najgloblje Triglavsko jezero in ga zato imenujemo Veliko jezero ali Jezero v Ledvicah (1830m). Sledi mu Dvojno jezero, ki leži v bližini Koče na Triglavskih jezerih (1685m) in ima barvo tekočega akvamarina. Zaključek doline je pri sedmem, Črnem jezeru, ki je dobilo ime zaradi svoje lege v kotanji sredi gozda. Zaradi razmeroma majhne nadmorske višine (1319m), je najtoplejše izmed Sedmerih jezer (dolgo 150, široko 80, globoko 6 metrov). Voda iz tega jezera odtekajo podzemeljsko in privrejo na dan v slapu Savica.

Kogar privlačijo gorske rastline ni lepšega koticčka zanj. Tukaj ni samo pestra izbira rastlin, ampak tudi živali. Posebno številni so metulji. Od tu so tudi lepi pogledi in prizori, ki se jih naužijete do sitega. Lep razgled je na gorsko verigo imenovano Lepo Špičje, Komno in Kanjavec.

Slika 6: Jezero v Ledvici z viharnikom

6. SOŠKI DEL JULIJSKIH ALP

6.1 SEVERNO POSOČJE

Severno Posočje se razteza od Trente do vasi Kal-Koritnica. Reka Soča, ki izvira pod Jalovcem je s svojo kristalno čisto modro zeleno barvo duša, določujoči sestavni del celotne doline. Po njej se imenujejo številne vasi (Soča, Čez Sočo, Log Čezsoški, Trnovo ob Soči, Most na Soči). Zaradi svoje lepote privablja iz leta v leto vedno več turistov in veslačev po divjih voda iz celotne Evrope.

Če sledimo Soči na njeni Soči skozi dolino Trenta, opazamo kar najprej slikovite majhne viseče mostove, največkrat brvi za pešce, ki povezujejo domačije na drugi strani reke. Ozka zg. Soška dolina je naredila samo na enem mestu dovolj prostora za nastanek naselja - Trenta (Na Logu). Južno od tega naselja se dolina spet zoži. Na poti proti jugu reka nenehno spreminja svojo podobo. Položnim, skorajda idiličnim rečnim odsekom sledijo deli, kjer si morajo vode med divjim šumenjem iskati pot med velikanskimi skalnimi gmotami; na nekaterih

krajih pa si je morala reka v skalo izkopati globoke soteske, imenovane korita (Mala korita, Korita pri Krašovcu, Korita Soče in Koritnice).

6.2 TRENTA

Zgornji del toka reke Soče je globoko vrezana dolina Trenta. Nikjer drugje v Sloveniji ni tako velike višinske razlike med rečno strugo in gorskimi grebeni. Ledeniki, predvsem pa hitro vrezovanje Soče, so izoblikovali slikovito dolino v obliki črke V.

Trenta ima obliko podkve. Zgornji krak, Zadnja Trenta, se globoko zajeda med grebena Travnik-Jalovec in Trentski Pelc-Bavški Grintavec.

Ledeniška dolina s slikovito krnico Zapotok, prepadno steno z najvišjim znanim slapom v narodnem parku in široko prodnato dolino hudournega Suhega potoka zavije za izviro Soče ostro proti jugu in se močno zoži. Tu je Trenta, osrednji del doline, po katerem je dobil ime ves zgornji del Soške doline.

Manjša razširitev je Pri Cerkvi, večja pri naselju Na Logu; tu se obrne dolina proti zahodu. V južnem kraku podkve pa je Spodnja Trenta.

Če hočeš danes videti kmeta, ki orje njive s konji, pojdi v Trento. Tukaj živijo v težkih razmerah, obdarjeni z malo materialnimi dobrinami, a vseeno vidiš smeh in zadovoljstvo na njihovih obrazih. Zelo so se navezali na svoje gore, doline in kristalno čisto reko Sočo. Nekatere trentarske ženske se ob dolgih zimskih večerih še danes srečujejo in same spredejo volno svojih ovc. Drugače danes v Trenti živijo samo še stari ljudje.

6.3 JUŽNO POSOČJE

Če sledimo reki Soči iz Bovca na njeni poti proti jugu, bomo vedno bolj čutili bližino morja in njegove sredozemske vplive. Spreminjajo se rastlinski svet, značilnosti naselij in celo gore. Temačne in streme dolinske robove zamenjano položnejše in sončnejše gorske verige. Pri Trnovem Ob Soči se začne velika soška soteska, kjer si modro zelena Soča išče pot med velikanskimi balvani.

Poleg znamenitih korit Soče so znana tudi korita Tolminke in Zadlašice. Poleg korit privablja ljudi tudi izjemni slapovi, ki padajo v dolino več kot 106m (Slap Boka, slap Kozjak, ...

6.4 SOČA

Soča na dan prihaja v Trenti iz izvorne jame. Jama je skoraj navpično brezno špranjaste oblike, iz katerega ob visokih vodi bruha Soča in se po strmem pobočju preliva v dolino v slapovih. Poleg njene lepote je življenje v Soči zelo zanimivo. Zelo znana in značilna za reko je soška postrv.

7. KRALJ TRIGLAV

Triglav je 2864 m najvišji vrh J. Alp in Slovenije ter najbolj obiskana točka Triglavskega narodnega parka, obenem pa simbol slovenskega naroda. Na severu se prepadno spušča Triglavska severna stena, približno vzporedno z njo pa Triglavsko brezno.

O izvoru imena Triglav je bilo že veliko napisanega (od leta 1573 do 1800 se je v zapisih vedno uporabljajo ime Triglav). Obstajata dve popolnoma različni presoji o izvoru imena. Triglav v resnici sploh nima treh vrhov. Te tri glave - vrhove mu lahko z nekaj domišljije pripišemo samo z Velega polja. Ljudem je bila v preteklih stoletjih ta stran gore dobro znana. Morda so goro zaradi njene podobe s te strani imenovali "Triglavo". obstaja pa še druga, veliko bolj romantična domneva, ki izpeljuje ime Triglav iz imena triglavskega božanstva, katerega sedež naj bi bila ta gora. Pripisovali so ji gospodarstvo nad zrakom, vodo in zemljo.

S Triglavom je povezano ime župnika Jakoba Aljaža. Župnik je bil navdušen planinec. Leta 1895 ga je za goldinar kupil.

Na vrhu Triglava je treba ob prvem obisku pretrpeti "krst" s planinskimi vrmi ali pa kar goloročno ga naložijo začetniku čez zadnjo plat.

Na Triglav vodijo več poti. Najtežja je Tominškova pot, ki se začne v dolini Vrat in konča na vrhu. Najlažji pristop na vrh pa vodi čez Velo polje, mimo Vodnikove koč.

Slika 7: Aljažev stolp na Triglavu

7.1 TRIGLAVSKI LEDENIK

Triglavski ledenik, po značilni barvi razkritega ledu imenovan tudi *Zeleni sneg*, leži na strmih melišču pod navpično steno višine piramide Malega in Velikega Triglava. Konec 19. stoletja je bil ledenik bolj obsežen in debelejši; za površino navajajo podatek 45,9 ha. Od takrat se zaradi podnebnih sprememb stalno krči in tanjša ter razpada v več ločenih delov. Voda iz ledenika odteka v žlebove Triglavske severne stene in v Triglavsko brezno ter prihaja na dan v izviroh Bistrice v Vratih. Triglavski ledenik je (bil) poleg ledenika pod Skuto edini v Sloveniji.

Slika 8: Ledenik

STVARNO KAZALO

D	SOČA.....
Dolina Triglavskih jezer.....	
.....	T.....
S	Tominškova pot.....

VIRI IN LITERATURA

Pilz Ingrid: ČUDOVITI SVET JULIJSKIH ALP, Slovenska izdaja-Ljubljana: Mladinska knjiga 1993

Krušič Marjan (vodja projekta in urednik): SLOVENIJA, TURISTIČNI VODNIK, Ljubljana: Mladinska knjiga 1995